

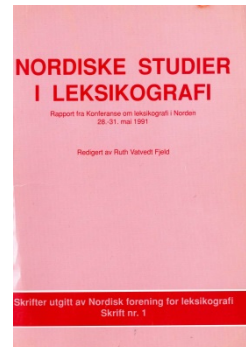
NORDISKE STUDIER I LEKSIKOGRAFI

Titel: Gråsoner i norske ordbøger

Forfatter: Jørn-Otto Akø

Kilde: Nordiske Studier i Leksikografi 1, 1992, s. 65-75
Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, 28.-31. mai 1991

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nsil/issue/archive>

© Nordisk forening for leksikografi

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre Nordiske studier i leksikografi (1-5) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Jørn-Otto Akø

Gråsoner i norske ordbøker

Under arbeidet med ei maskinleselig ordliste for bokmål blei det oppdaga en del uklarheter, notasjonsfeil og systematiske mangler i de to nyeste ordbøkene, *Tanums store rettskrivningsordbok* og *Bokmålsordboka*. De punktene som burde ha generell interesse både for andre ordboksredaktører og for vanlige brukere, blir gjennomgått, og det blir skissert enkelte mulige løsninger.

1 Innledning

Bakgrunnen for denne artikkelen er arbeidet med å redigere den bokmålsordlista som ligger til grunn for blant annet stavekontrollen i IBMs tekstbehandlingsprogram.

1.1 Stavekontroll

I tradisjonelle ordbøker som blir gitt ut som papirutgaver, behøver ikke redaktørene presisere alle mulige bøyingsopplysninger. De kan la brukeren bestemme om substantiv kan brukes i flertall, om adjektiv kan gradbøyes osv., og de kan gi generelle regler og retningslinjer i forordet.

En stavekontroll fungerer derimot bare på grunnlag av de opplysningene som ligger til grunn for den, og de må være riktige og entydige. Det betyr at vi som redigerer ordlistene som ligger til grunn for stavekontrollen, må bestemme om et substantiv bare skal ha entallsformer, om det bare skal ha flertallsformer, om det skal ha begge deler, eller om det er ubøyelig, om et verb kan ha attributive former (se nedafor) og hvordan disse i tilfelle skal se ut, om adjektiv kan gradbøyes med suffiksene *-ere/-est* osv.

Hensikten med stavekontrollen er at brukeren fortløpende skal få kontrollert om de ordformene hun bruker er korrekte, uten å måtte forlate PCen eller terminalen for å slå opp i ei ordbok.

Når vi lager en stavekontroll, kan vi velge å ta med bare de ordformene som vi ut fra frekvensstudier veit er de mest brukte. Problemet med denne strategien er at brukeren vil undre seg over at noen ordformer av et leksem blir akseptert som riktige former, mens andre former, som også er riktige, *ikke* blir akseptert.

En annen løsning er å ta med hele paradigmet når vi først tar med ei ordform. Da vil vi altså ha med *alle* riktige bøyingsformer av *hvert* oppslagsord.

1.2 Utvalg av oppslagsord og bøyingsopplysninger

Når vi lager ei maskinlesegelig ordliste, har vi det samme problemet som redaktører av andre ordlister og -bøker når det gjelder utvelgning av hvilke oppslagsord som skal være med. Fordi det hele tida kommer nye ord og uttrykk inn i språket, og fordi det ikke er praktisk mulig å ekserpere ord fra alle (fag)felter, kan vi aldri klare å få med alle de orda brukerne bruker.

Normen er til enhver tid nedfelt i de nyeste ordbøkene, og de to viktigste for bokmål er *Tanums store rettskrivningsordbok* (Tanum) og *Bokmålsordboka* (BOB). Vi som lager stavekontroller, er også henvist til å slå opp i dem for å kontrollere at skrivemåter og bøyingsendelser er riktige.

Finner vi så det vi trenger i ordbøkene? Som oftest gjør vi sjølsagt det, men når vi ikke finner de opplysningene vi trenger, er det all grunn til å vente at de fleste ordboksbrukerne får det samme problemet. Av og til fører Tanum og BOB opp ulik rettskrivning eller ulike bøyingsformer uten at forskjellen skyldes at det har vært normendringer i mellomtida. Hos IBM har vi i flere år ført en fortløpende oversikt over alle uoverensstemmelser mellom de to ordbøkene, og fordi vi har så gode hjelpemidler til å sortere og gruppere ord og bokstavstrenger, finner vi mange uoverensstemmelser som ellers neppe ville ha blitt oppdaga. Norsk språkråd normerer på grunnlag av de orda de har oversikt over, men fordi man heller ikke der har tilstrekkelig kapasitet til å hente ut komplette lister over aktuelle ord, oppstår det av og til enten "hull" i listene, eller det blir forskjellig normering av ord som naturlig hører sammen. Eksempler på dette er *brasilianer*, som ikke hadde kommet med i lista over normerte nasjonalitetsbetegnelser i Årsmeldinga for 1983, og *avgift*, som bøyes med *-a* el. *-en*, mens *utgift* bøyes med *-en*. Vi håper at slike oppdagelser kan bidra til enkelte forandringer og utvidelser i seinere utgaver av bokmålsordbøkene.

Opplysninger om gradbøyning av adjektiv og adverb, attributive former av verb, numerus av substantiv osv. blir i mange tilfeller overlatt til språkbrukerens egen språkfølelse. Problemet med denne følelsen er at den ofte vakler, at den varierer fra person til person, og at personer som ikke har norsk som morsmål, ikke har noen språkfølelse å støtte seg til. Disse gruppene har altså felles interesse av at så mange opplysninger som mulig blir skrevet fullt ut. Det ideelle ville være at alle relevante opplysninger stod i hver ordboksartikkel, men av reine plasshensyn går jo ikke det.

Når vi først har valgt oppslagsordet, har vi med en endelig mengde bøyingsopplysninger å gjøre. Da gjenstår "bare" problemene med hvilken notasjon man skal velge, og hvilke bøyingsopplysninger som skal tas med for hver enkelt ordklasse.

Videre kan vi skille mellom to ulike strategier for å *føre opp* bøyingsopplysninger. Når det gjelder attributive former av verb, kan man velge å ikke angi de attributive formene under hvert oppslagsord, men formulere regler i forordet som viser hvordan formene skal se ut. Dette er den løsningen redaksjonen av Tanum har valgt, men når det gjelder "Bøyning av adjektiv og partisipp på -et" som de kaller det i forordet, blir reglene så vage at en vanlig bruker iallfall ikke klarer å bruke dem riktig.

En annen løsning ville være å spesifisere de attributive formene under hvert enkelt oppslagsord. Da vil fraværet av denne bøyingsopplysningen bety at forma ikke fins. Dette er en god løsning for brukeren fordi hun da har "alle" opplysningene tilgjengelig for hvert enkelt oppslagsord. For redaktørene betyr det sjølsagt betydelig merarbeid, men her blir det snakk om hvor mye hjelp vi ønsker å gi brukeren.

2 Gråsoner

Jeg velger her å konsentrere meg om attributive former av sterke verb (2.1) og bare kort skissere andre problemområder.

2.1 Attributive former av verb

Attributive former av verb, altså opphavlige partisipper som blir brukt som adjektiv, er et av de største problema vi har i bokmåls morfologien. Grunnen til at folk har problemer med disse formene, er at spriket mellom normen i skriftspråket og det talemålet folk flest bruker, her er større enn på de fleste andre områder. Når folk lurer på om de skal skrive *brukkede* eller *brukne*, er det fordi de sier *brekte* eller tilsvarende.

Vi finner også verb der bare den ene perfektum partisippen kan brukes som attributiv form:

løpe, løp, løp(e)t

en løpt distanse

*en løpet distanse

Det hersker en utbredt forestilling om at transitive verb *har* attributive former, mens intransitive verb *ikke* kan ha det, men slik er det ikke. Den eneste gruppa med verb som bare sjelden kan ha attributive former, er reint refleksive verb som for eksempel *skamme seg*, og verb som *forstrekke*, som kan være både transitive (*forstrekke en muskel*) og refleksive (*forstrekke seg*). Vi finner unntak som *forelske seg* og *forspise seg* som kan ha attributive former:

en forelska gutt

en forspist middagsgjest

Rekke er et godt eksempel på transitivt verb som *ikke* kan danne attributive former:

rekk meg en svamp

*en rukkit svamp

Utebli og *slokne* er gode eksempler på intransitive verb som *kan* danne attributive former:

en uteblitt deltaker

en slokna el. sloknet brann

Det er altså i hvert fall ikke transitivitet aleine som avgjør hvilke verb som *kan* danne attributive former.

Spørsmålet blir da om det ikke burde markeres i ordbøkene hvilke verb som har attributive former, og hvilke som ikke har det. Hvis vi innfører attributive former som en obligatorisk kategori ved oppføring av verb i ordbøkene, får vi imidlertid problemer med homonymi/polysemi. Hvordan skal vi føre opp verb som kan ha attributive former i bare en

eller noen betydninger, og skal verb som kan forekomme både med og uten attributive former føres opp som to oppslagsord?

2.1.1 Perfektum partisipp

De største "gråsonene" finner vi ved perfektum partisipp. Innafor denne gruppa igjen er det hankjønns- og hunkjønnsformene av de sterke verba som er mest problematiske. I bokmål har vi nå tre grupper med opprinnelige perfektum partisipp og analoge dannelser som utgjør en glidende overgang fra reine partisipp til reine adjektiv¹.

a) Reint partisipp:

skrive, skrev el. skreiv, skrevet

mask/fem:	en skrevet henvendelse
nøytrum:	et skrevet testamente
flertall/svak form:	skrevne brev/ den skrevne henvendelsen

b) Blanding av partisipp og adjektiv:

binde, bandt, bundet

mask/fem:	bunden el. bundet
nøytrum:	bundet
flertall/svak form:	bundne

bunden el. bundet og *grepen el. grepet* er blant de ytterst få tilfellene i ordbøkene der de attributive formene av et usammensatt sterkt verb har egen oppføring.

c) Reint adjektiv:

mask/fem:	frossen
nøytrum:	frossent
flertall/svak form:	frosne

(verbet som ligger til grunn her, er *fryse, fraus el. frøys, frosset*)

2.1.1.1 Usammensatte verb

Usammensatte verb blir ikke behandla helt på samme måte som de sammensatte i ordbøkene.

Reine adjektiv av opprinnelig usammensatte sterke verb er greie nok, sjøl om de ikke viser om verbet eventuelt har attributive former i tillegg. Når Tanum fører opp adjektivet

¹ Årsmelding fra Norsk språkråd 1983, side 21.

sprukken i tillegg til partisippet *sprukket*, så er det ikke lett for en vanlig bruker å skjønne om både adjektivet og partisippet kan brukes attributivt.

Andre partisipper av sterke verb blir altså bare ført opp som perfektum partisipp, og her er ikke den gjengse språkfølelsen helt i takt med normeringa. Mange brukere er usikre på hvilke attributive former vi kan ha av partisipper som:

sprukket
brukket

Her vil nok mange brukere vakle mellom følgende former: .

sprukken; sprukken el. sprukket; sprukkede
brukken; brukken el. brukket; brukkede

Lettere blir det ikke for brukerne hvis de oppdager at samme verb blir ført opp forskjellig i forskjellige ordbøker. I tillegg til verbet *sprekke* finner vi følgende oppføringer:

- 1) Tanum: sprukken, adj., n. -t; sprukne
- 2) BOB: sprukken adj sprukket, sprukne (av sprekke)

Her vil en vanlig bruker måtte trekke den slutningen at de to ordbøkene er uenige om hvordan ordet skal bøyes.

- 3) Vinje: *Moderne norsk* (1987, s. 120, spalte 2 og s. 121, spalte 2):

sprukken el. sprukket, sprukket, sprukne (egentlig, opprinnelig betydning)
sprukken, n. -t, sprukne (uegentlig, overført betydning)

Som eksempler fører Vinje opp *et sprukket klemt* - *et sprukket glass*. Han skiller altså mellom to ulike betydninger. Tanum har med den ene, mens BOB fører opp ei form i maskulinum og femininum som ikke var i samsvar med Språkrådets normering på det tidspunktet BOB blei gitt ut.

De attributive formene av verbet *briste* lar seg ikke utlede av ordbøkene. Verbet bøyes: *briste, brast, bristet* el. *brustet*. Ifølge Språkrådet skal *briste* ha følgende attributive former:

mask/fem:	bristet
nøytrum:	bristet
flertall/svak form:	bristete, bristede

Eks: en bristet muskel, et bristet ribbein, bristete el. bristede ribbein

I tillegg har vi et reint adjektiv *brusten* som bøyes slik:

mask/fem:	brusten
nøytrum:	brustent
flertall/svak form:	brustne

Eks: en brusten forhåpning, et brustent hjerte, brustne forhåpninger

Ut fra systemet i bokmåls morfologien kunne vi også ha tenkt oss at maskulinum og femininum hadde hatt formene *brustet*, eller *brusten el. brustet*.

Usikkerheten henger her kanskje delvis sammen med ei normeringsendring som Språkrådet foretok i 1983. Da blei de stivna partisippene redusert fra fem til tre grupper. Dessverre har Språkrådet bare tatt med noen få eksempler i Årsmeldinga for dette året, og mange av de orda som kommer inn under dette punktet, står oppført med feil bøyning i både Tanum og BOB. Et godt eksempel er *bred- el. breiskåren* som i Tanum blir ført opp uten spesifisert bøyning. Da skulle vi vente at disse orda skulle bøyes som perfektum partisipp av det usammensatte verbet *skjære*. Partisippet har egen oppføring som attributiv form:

skåren el. skåret, adj., n. ..et; fl. ..rne,

men ifølge referatet fra et møte i fagnemnda i Språkrådet 20.6.1983 skal *bred- el. breiskåren* bøyes:

bred- el. breiskåren, n. -skårent; fl. -skårne

2.1.1.2 Avleda og sammensatte verb

Når det gjelder attributive former av avleda og sammensatte sterke verb, fører BOB opp alle de riktige bøyingsformene for de oppslagsorda som har blitt tatt med, men fordi mange verb ikke blir ført opp der, må vi ty til Tanum, som har flere oppslagsord. Tanum fører som regel bare opp ei attributiv form i maskulinum og femininum, for eksempel

innknepet, oppknepet,

men problemet er at det i mange tilfeller fins flere riktige former enn den ene som står oppført. Vi kan altså ikke stole på at den forma som står i Tanum alltid er den eneste riktige.

I tillegg har Tanum oppføringer som ikke stemmer overens med vedtak i Språkrådet. Følgende oppføringer i Tanum er tilsynelatende like:

innknepet, adj., fl. ..pne
oppknepet, fl. ..pne adj ("om hest med sterkt opptrukket buk")

Den mest nærliggende tolkinga av disse oppføringene er:

mask/fem:	innknepet; oppknepet
nøytrum:	innknepet; oppknepet
flertall/svak form:	innknepne; oppknepne,

men Språkrådet har normert disse orda slik i maskulinum og femininum:

mask/fem:	innknepen el. -et
	oppknepet

For en vanlig bruker er det umulig å gjette seg til at like oppføringer ikke alltid skal leses på samme måte.

Videre er det vanskelig å forstå hvorfor Språkrådet mener at det i maskulinum og femininum skal hete *oppsprukken* el. *oppsprukket*, men derimot bare *opptrukket*. Her har vi samme type partisippdannelse, og det er verb av samme bøyingsklasse som ligger til grunn.

2.1.2 Presens partisipp

Den andre gruppa med attributive former er presens partisipp. Denne forma danner vi av infinitiv pluss endelsen *-(e)nde*. De to ordbøkene fører ikke konsekvent opp presens partisipp, verken som egne oppslagsord eller som bøyingsopplysninger under verbet, mens Tanum fører opp ing-former som en av bøyingsformene av verbet.

Presens partisipp blir normalt danna på samme måte som ing-formene, men det står det ingenting om i ordbøkene, heller ikke i forordet. Problemer på dette området får vi først når vi vanskelig kan se hva som er verbets stamme, eller når presens partisipp og ing-former blir ført opp på ulik måte.

2.1.2.1 Verb med kortformer

Det første problemområdet her er verb som har, eller har hatt, både ei kort og ei lang form, for eksempel:

ri el. ride
fly el. flyge

Tanum fører opp slike verb på mange ulike måter:

a: li el. lide, ..., -ding
b: lide el. li, ..., -ing
c: bestri(de), ..., -ing
d: kle el. klede, ..., -(d)ing
e: miskle, ..., -(d)ing
f: ska, ..., -ding, el. skade, ..., -ing
g: gjø, ..., -ing ("om hund")
gjø(de), ..., -ing ("feite")
h: nø, ..., -ing el. nøde, ..., -ing

Følgende notasjoner er ikke entydige:

b: lide el. li, ..., -ing: gir *liding* av *lide* og *liing* av *li*
d: kle el. klede, ..., -(d)ing: gir *kleing* el. *kleding* av *kle* og *kleding* av *klede*

Disse notasjonene er etter min mening entydige:

a: li el. lide, ..., -ding : gir *liding* av begge verba

c: bestri(de), ..., -ing: gir *bestriing* av *bestri* og *bestriding* av *bestride*
 e: miskle, ..., -(d)ing: gir valgfritt *miskleing* og *miskledning* av *miskle*
 f: ska, ..., -ding, el. skade, ..., -ing: gir *skading* av både *ska* og *skade*
 g: gjø, ... -ing ("om hund"): gir *gjøing*
 gjø(de), ... -ing ("feite"): gir *gjøing* av *gjø* og *gjøding* av *gjøde*
 h: nø, ... -ing el. nøde, ... -ing: gir *nøing* av *nø* og *nøding* av *nøde*

Verbet *li* får altså ulik ing-form under de to oppføringene. Her er det vanskelig for en vanlig bruker å se hvilken ing-form det enkelte verbet skal ha, og følgelig også hvordan presens partisipp av det samme verbet skal være. Enda et problem har vi når det gjelder presens av slike kortverb. Enkelte mener at ordforma *rider* kan være presens av både *ri* og av *ride*, og det er et godt argument for å ta presensformene av disse verba med i ordbøkene, slik at brukeren ikke er i tvil om hvilke former som er riktige.

2.1.2.2 Presens partisipp er ulik ing-forma

Vi finner også tilfeller der presens partisipp og ing-forma blir ført opp på forskjellige måter:

gi, ..., -ving, men: gi(v)ende

I ing-forma skal vi altså ha med den opprinnelige rotkonsonanten, mens vi i presens partisipp kan velge om vi vil ha den med. Uansett om slike forskjeller er motiverte eller ikke, vil ordboksredaktørene bli tvunget til å ta stilling til dem hvis presens partisipp og ing-form blir obligatoriske deler av artiklene. Med en slik løsning vil også manglende oppføring av presens partisipp og ing-form bety at det aktuelle verbet ikke kan ha den ene eller den andre forma.

2.1.2.3 Verb med "flytende j"

Verb med "flytende j" er et spesielt problem i forbindelse med oppføringene i begge ordbøkene. Det er ikke mange av dem, men de skaper mange problemer fordi oppføringene ikke inneholder alle de bøyingsformene brukerne er usikre på. I Tanum finner vi disse gruppene:

a: verb som mister j-en i preteritum:

følgje, følgte, følgt; -ing
 røkje, røkte, røkt; røking ("undersøke")
 svelgje, svelgde, svelgd; svelging
 telgje, telgde, telgd; telging

Følgje gir altså *følgjing*, mens de andre verba danner ing-form uten j-en.

b: verb som beholder j-en i preteritum:

bølge, ... el. bølgje, -a/-et, -a/-et; -ing

bølge gir bølging, mens bølge gir bølging.

Hvis oppføringene i Tanum er riktige, bør redaktørene for det første skrive ing-formene fullt ut for disse verba. I tillegg burde de ta med presens og presens partisipp for å vise hvilke former som er riktige. Hvis oppføringene i Tanum er feil, må redaktørene rydde opp i samarbeid med Språkrådet.

2.1.3 Oppsummering

- Ing-formene bør tas med som ei bøyingsform av verbet også i BOB.
- Ing-former av verb med kortformer og verb med "flytende j" bør skrives fullt ut slik at oppføringene ikke kan misforstås.
- Presens partisipp bør tas med som ei av bøyingsformene av verbet. En mulighet er å ta med presens partisipp ved hvert oppslagsord, og la fravær av presens partisipp bety at forma ikke bør brukes. En annen mulighet er å nevne i forordet at presens partisipp dannes på samme måten som ing-formene, og markere de verba som sjelden eller aldri kan danne presens partisipp.

2.2 Numerus av substantiv

Tanum og BOB bruker ulike strategier når de fører opp numerus av substantiv. Tanum fører i mange tilfeller bare opp entallsforma, sjøl om de fleste ville være enige i at ordet kan brukes i flertall også, jamfør lista nedafør. Dette medfører særlig problemer ved nøytrumsord og ord som kan være både maskulinum og nøytrum. Her er det vanskelig for en vanlig bruker å vite om ubestemt flertall skal være -, - el. -er eller -er:

	Tanum	BOB
anke	-n	m1
beta	-en	m1
buké	-en	m1
bouquet	-en	m1
delta	-en	m1 ("gresk bokstav")
giss	-en	m1
miks	-en el. -et	m1 el. n1
støp	-en el. -et	m1 el. n1
sortiment	-et	n3
øl	-et	n1 ("ølsort")

BOB fører svært sjelden opp bare entallsforma, men når den gjør det, er det som regel motivert; det vil si at det er vanskelig å tenke seg flertallsformer av oppslagsordet. Annerledes er det når det blir brukt vanlig kode. Kodene m1, f1 osv. sier ikke alltid at oppslagsordet kan brukes i flertall, men de sier i det minste hvilke bøyingsendelser orda skal ha i flertall hvis de kan brukes.

Når Tanum fører opp bare entallsformer av et oppslagsord, har ikke det en enhetlig betydning. Noen av disse oppslagsorda blir brukt bare i entall, noen kan opplagt brukes i

flertall, noen kan kanskje brukes i flertall, men hvordan skal formene i tilfelle se ut? Her burde redaktørene prøve å få til en enhetlig bruk av notasjonen.

2.3 Trekjønna substantiv

Enkelte substantiv kan være av alle tre kjønn, men måten disse orda blir ført opp på i Tanum, gjør det vanskelig for en vanlig bruker å se hvor mange oppslagsord det er snakk om:

lære, ..ra el. -n; -r, -ne el. lære, -t; -r, ..ra el. -ne ("mal; måleverktøy")
 spenne, ..na el. -n; -r, -ne el. spenne, -t; -r, ..nna el. -ne
 nyre, ..ra el. -n el. -t; -r, ..ra el. -ne
 dun, -a el. -en el. -et; -, -a el. -ene

At *dun* og *nyre* er trekjønna ord, vil nok de fleste være enige i, men det er klart at vi ved *lære* og *spenne* har ett oppslagsord som er maskulinum og femininum og ett som bare er nøytrum. Her bør redaktørene velge en enhetlig og entydig notasjon.

2.4 Bestemt form flertall mangler

Dette gjelder særlig engelske lånord som *gallon*, *mile*, *royalty* og måleenheter som *ohm*, *ampere*, *watt*, *volt*. Bestemt flertall er formodentlig utelatt fordi redaktørene har ment at formene er regelmessige, og at de kan utledes av de andre formene. Slik ser oppføringene ut i dag:

	Tanum:	BOB:
gallon:	en; -el. -s ²	-en, - el. -s
mile:	en ³ ; -s	(ikke oppført)
royalty:	-en; fl. ..ties	-en, -ties
ohm:	-en; -	m l ⁴
ampere:	-n; fl. -	-n, -
watt:	-en; fl. -	-en, -
volt:	-en; -, -ene	-en, -

Da vi tok opp disse orda med Språkrådet, fikk vi følgende normeringer:

gallon:	-en; fl. - el. -s, -ene
mile:	-n; fl. -s, -ne
royalty:	-en; fl. royalties el. royaltyer, royaltiene
ohm:	-en ; fl. -, -ene
watt:	-en; fl. -, -ene

² Uten prentesvartens herjinger ville nok oppføringa ha sett slik ut: gallon, -en; - el. -s.

³ Her skulle det trolig stått -en.

⁴ Koden m l gir formene -en; -er, -ene.

Som vi ser, følger ikke alle formene i bestemt flertall av de andre formene som er ført opp i ordbøkene. Ved *royalty* ser vi at ubestemt flertall ikke er helt enkelt heller. For *ohm* fører BOB opp en bøyingskode som gir feil form i ubestemt flertall, men det at forma *er* angitt, gjør det mulig å vurdere om den er riktig. Jeg mener at redaktørene burde ta med *alle* bøyingsformene fordi:

- brukeren da slipper å utlede bøyingsformene sjøl
- det at bøyingsformene faktisk *står* i ordboka, er en forutsetning for at brukerne skal kunne vurdere om de er riktige.

2.5 Gradbøying

De fleste er vel enige i at et adjektiv som *vovet* må gradbøyes med *mer* og *mest*, men slike opplysninger finner vi ikke i ordbøkene. Det er bare ved adjektiv som får suppletivistiske former i komparativ og superlativ, som for eksempel *liten*, *mindre*, *minst*, at vi finner opplysninger om gradbøying. De andre adjektiva blir overlatt til den enkeltes skjønn med de konsekvenser det får. Hvilke av de følgende adjektiva som kan gradbøyes, overlater jeg til leserne:

abstrakt
 absolutt
 likvid
 naivistisk
 promiskuøs
 statsfiendtlig
 søkt ("underlig, snodig; spesiell")
 utilpass
 vidgjeten

Jeg mener at redaktørene burde ta med opplysninger om gradbøying. Det blir en stor og vanskelig jobb, men det ville gi brukerne en bra veiledning, og det ville gi de spesielt interesserte muligheten til å diskutere om de formene redaktørene har kommet fram til, er de riktige.

Litteratur

- Fossestøl, Bengt og Sandvei, Marius (red). 1989. *Tanums store rettskrivningsordbok*.
 Landrø, Marit Ingebjørg og Wangensteen, Boye (red). 1986. *Bokmålsordboka*. Oslo.
 Vinje, Finn-Erik. 1987. *Moderne norsk*. Oslo.